

Zemědělská
a potravinářská
knihovna

**Zemědělská a potravinářská knihovna
ÚZEI
jako
moderní resortní informační centrum**

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

M. Kvítek et al.

**ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ KNIHOVNA ÚZEI
JAKO MODERNÍ RESORTNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM**

Praha, 2011

Katalogizace v knize

Ústav zemědělské ekonomiky a informací. Zemědělská a potravinářská knihovna

Zemědělská a potravinářská knihovna ÚZEI jako moderní resortní informační centrum / [autoři Martin Kvítek ... et al.]. Praha: ÚZEI, 2011. 24 s.

ISBN 978-80-86671-84-0 (brož.)

Na publikaci se podíleli Martin Kvítek, Lenka Nushartová, Soňa Poláková, Dana Smetanová, Patrik Šlechta

Kvítek, Martin

002.63(091) * 631:37 * 027.2

* Ústav zemědělské ekonomiky a informací. Zemědělská a potravinářská knihovna

* Praha 2 (Česko)

* knihovny zemědělské

* instituce

* organizace zemědělské

* vzdělávání

* poradenství

* knihovnické služby

00 – Informační instituce

© Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2011

ISBN 978-80-86671-84-0

OBSAH

Předmluva	4
1 Knihovna jako moderní resortní informační centrum	5
2 Komplexní služby ZPK	6
2.1 Knihovnické a informační služby	6
2.2 Referenční služby a Infopult	6
2.3 Rešeršní služby	7
2.4 Zpřístupňované elektronické informační zdroje	7
2.5 Přístup ke službám	8
2.6 Služby pro Ministerstvo zemědělství	8
3 Produkty ZPK s přidanou hodnotou	9
3.1 Webové stránky ZPK	9
3.2 Knihovnické databáze	9
3.3 Odborné databáze	10
4 ZPK jako účastník v národních a mezinárodních projektech	12
4.1 Národní projekty	12
4.2 Mezinárodní projekty	13
5 Dotační programy	14
5.1 Ministerstvo kultury	15
5.2 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	15
6 Získávání informačních zdrojů	16
7 Z historie knihovny	16
7.1 Názvy knihovny a její organizační začlenění	16
7.2 Jak přibývaly fondy knihovny	17
Přílohy	18

PŘEDMLUVA

Příručka, kterou dostáváte do ruky, je určena zejména odborné veřejnosti, která má zájem rozšiřovat své znalosti v oblasti zemědělství, potravinářství a souvisejících oborech, hledá odbornou literaturu a důvěryhodné a kvalitní oborové informační zdroje a v nich ověřené informace.

Příručka poslouží rovněž pracovníkům MZe, neboť Zemědělská a potravinářská knihovna pro ně od 1. ledna 2011 plní funkci odborného knihovnicko-informačního centra. Cílem příručky je přiblížit jim činnost, služby a informační zdroje knihovny, které mohou využívat.

S rozvojem informačních a komunikačních technologií se změnila i forma a rozsah knihovnicko-informačních služeb poskytovaných Zemědělskou a potravinářskou knihovnou. Z klasické knihovny hospodařící pouze s tištěným fondem se stalo moderní informační centrum, které rozvíjí elektronické služby a zpřístupňuje informace a vybrané elektronické časopisy, knihy a databáze svým uživatelům prostřednictvím internetu.

Věříme, že Zemědělská a potravinářská knihovna, jež své služby poskytuje nepřetržitě více než 85 let, má i mnohým dosud neregistrovaným uživatelům co nabídnout. Není rozhodující, zda uživatelé navštíví knihovnu osobně či zvolí dnes oblíbenou virtuální návštěvu. O celkové činnosti, šíři poskytovaných služeb a zpřístupňovaných informačních zdrojích si čtenáři mohou udělat představu na webových stránkách knihovny www.nzpk.cz.

Mgr. Jan Šlajs, LL.M.
ředitel ÚZEI

1 KNIHOVNA JAKO MODERNÍ RESORTNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM

Zemědělská a potravinářská knihovna (ZPK) Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) zaujímá v rámci resortu MZe výjimečné postavení hodnotou a rozsahem svých informačních fondů, budovaných databází i širší komplexních knihovnicko-informačních služeb poskytovaných širokému spektru uživatelů.

Po 85 letech kontinuální existence je ZPK se svými 1,2 mil. svazky publikací třetí největší zemědělskou knihovnou na světě. Knihovna:

- je vybavena moderním automatizovaným knihovním systémem a dalšími technologiemi umožňujícími kooperovat s českými knihovnami a sdílet s nimi informační zdroje;
- při zpracování a uchování fondů dodržuje unifikovaná pravidla a standardizované postupy, kterými se řídí významné české knihovny;
- pro oblast zemědělství a potravinářství je jedinou specializovanou knihovnou v ČR;
- koncentrace informačních zdrojů v ZPK dovoluje jejich co nejširší využití v zájmu vytváření produktů s vyšší přidanou hodnotou pro různé skupiny uživatelů;
- plní pro ČR roli depozitní knihovny FAO;
- od 1. 1. 2011 plní funkci odborného knihovnicko-informačního centra pro pracovníky MZe.

Posláním ZPK je informační zabezpečení vědecké a výzkumné činnosti v oblasti zemědělství, potravinářství a souvisejících oborů a poskytování knihovnických a informačních služeb na úrovni současných poznatků a nových trendů ve sdílení informací.

Uživateli ZPK jsou fyzické a právnické osoby:

- výzkumní pracovníci,
- státní zaměstnanci,
- zemědělství a potravinářští poradci,
- pedagogové a studenti,
- zemědělské a potravinářské firmy,
- laická veřejnost,
- knihovny vysokých škol, státních organizací a výzkumných institucí.

Ve své činnosti ZPK uplatňuje při poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb rovný přístup bez rozdílu ke všem uživatelům, vysokou kvalitu a úroveň poskytovaných služeb a produktů, spolehlivost a včasnost služeb a online dostupnost informačních zdrojů.

Získávané informační zdroje, tj. zahraniční a české časopisy, vč. vědeckých časopisů ČAZV, databáze a publikace jsou v ZPK využity vícenásobně:

- přímo uživateli ZPK,
- pro služby poskytované ZPK,
- pro vytváření produktů ZPK s vyšší přidanou hodnotou.

ZPK je integrální součástí českého systému knihovnicko-informačních služeb (viz kap. 4.1). V českém knihovnictví se ZPK při poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb řadí po bok takovým oborově specializovaným knihovnám, jakými jsou Knihovna Akademie věd ČR (AV), Národní technická knihovna (MŠMT), Národní lékařská knihovna (MZ) a Národní pedagogická knihovna Komenského (MŠMT).

ZPK je i místem setkávání veřejnosti. Zapojuje se do pravidelných akcí pořádaných českými knihovnami, jako je Březen – měsíc čtenářů a do říjnového Týdne knihoven. Při těchto příležitostech pořádá ve studovně různé výstavy.

ZPK je členem těchto organizací:

- Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP).
- Sdružení knihoven ČR (SDRUK).
- International Association of Agricultural Information Specialists (IAALD).
- Mezinárodní síť zemědělských knihoven Agricultural Libraries Network (AGLINET).
- Mezinárodní síť EuroFIR AISBL (European Food Information Resource Network).

2 KOMPLEXNÍ SLUŽBY ZPK

2.1 Knihovnické a informační služby

Výpůjční služby:

- Prezenční a absenční výpůjčky z fondu ZPK.

Meziknihovní služby:

Zajištění výpůjček nebo kopií z jiné české nebo zahraniční knihovny. Jedná se o:

- meziknihovní služby pro knihovny v ČR,
- meziknihovní služby pro registrované čtenáře,
- mezinárodní meziknihovní služby.

Reprografické služby:

- Current Contents (CC) – zasílání obsahů nově došlých čísel časopisů na základě individuální objednávky uživatele,
- Individuální reprografická služba.

Elektronické dodávání dokumentů:

- Prostřednictvím kooperačního systému Virtuální polytechnické knihovny (VPK).

2.2 Referenční služby a Infopult

Návštěvníkům studovny jsou poskytovány referenční a konzultační služby vztahující se k fondu a službám knihovny a k práci se specializovanými oborovými informačními zdroji dostupnými v ZPK a na internetu po celou otevírací dobu knihovny.

Uživatelům jsou též k dispozici virtuální referenční a poradenské služby, které spočívají v zodpovídání dotazů došlých elektronicky. Dotazy jsou zodpovídány podle svého zaměření odbornými pracovníky ústavu. ZPK vytváří a spravuje vlastní databázi dotazů a odpovědí systému Infopult, která je dostupná na webových stránkách knihovny.

ZPK poskytuje virtuální referenční služby též prostřednictvím kooperačního systému českých knihoven „Ptejte se knihovny“.

2.3 Rešeršní služby

Podle požadavků uživatelů jsou poskytovány:

- jednorázové retrospektivní rešerše,
- průběžné rešerše.

Rešerše jsou zpracovávány z oborových informačních zdrojů dostupných v knihovně a z databází přístupných online. Výsledkem rešerše je soupis záznamů, které se vztahují k určitému tématu. Plné texty článků je zpravidla nutné následně vyžádat prostřednictvím reprografických služeb.

2.4 Zpřístupňované elektronické informační zdroje

Elektronické informační zdroje postupně nahrazují své tištěné předchůdce. Mají oproti nim mnohé výhody:

- jsou snadno a rychle dostupné, v mnoha případech i mimo studovnu či pracoviště uživatele,
- může je studovat i několik zájemců současně,
- není zde žádné omezení výpůjční lhůtou,
- text je dostupný okamžitě po vystavení na webu vydavatele.

Elektronické informační zdroje nabízejí příjemné uživatelské prostředí s širokou nabídkou služeb:

- vyhledávání článků podle různých hledisek (např. na určité téma, podle jména autora, názvu článku apod.),
- komfortní práci s nalezenými záznamy,
- vytištění nebo uložení článků/abstraktů na disk, příp. jejich zaslání e-mailem do čtenářovy schránky.

Dostupnost bází je na základě IP adres zajišťována pro studovnu ZPK a všechna pracoviště ústavu vzdáleným přístupem pro registrované čtenáře ZPK s platným čtenářským průkazem.

Nabídka informačních zdrojů předplacených knihovnou zahrnuje databáze, časopisy a knihy.

Bibliografické databáze

Obsahují záznamy o primárních dokumentech (články z časopisů, příspěvky ze sborníků).

- Záznamy se skládají z bibliografické citace (autor, název článku, název časopisu, rok, číslo, strany) a z údajů o obsahu (klíčová slova, deskriptory, obsah).
- Informují o existenci dokumentu, ale nezpřístupňují plné texty. Plný text si musí uživatel dohledat v plnotextové databázi nebo v knihovně.
- Bibliografické záznamy obsahují propojení na plný text článku, pokud je volně dostupný na internetu nebo předplacený v jiné databázi.

Plnotextové databáze (časopisy)

Kromě citace zpřístupňují též plné texty článků. Uživatel má možnost využít komfortního vyhledávání v plných textech.

E-books

Elektronické knihy dostupné online nejčastěji ve formátu PDF je možné studovat jak v knihovně, tak z pohodlí domova.

Nabídka elektronických databází a knih – viz příloha.

2.5 Přístup ke službám

Dostupnost služeb:

- ve studovně ZPK,
- on-line z domova, z kanceláře nebo odkudkoliv na světě, kde se lze připojit na internet a stránky ZPK,
- web: <http://www.nzpk.cz>,
- OPAC katalog: <http://aleph.uzpi.cz>.

Studovna je otevřena pro veřejnost 42 hodin týdně, nabízí 34 míst, 8 počítačů pro uživatele včetně připojení na internet s možností tisku na černobílé tiskárně.

Pro komunikaci, radu, pomoc lze využít:

- e-mail: info@uzei.cz,
- telefon: 222 000 270,
- e-mail: vypujcky@uzei.cz,
- telefon: 222 000 415

2.6 Služby pro Ministerstvo zemědělství

Nákup publikací a periodik

Nákup literatury pro příruční knihovničky zaměstnanců MZe zajišťuje ZPK takto:

- písemné požadavky na nákup publikací jsou přes vedoucí pracovníky MZe postoupeny odboru komunikace MZe, který je eviduje a předává ZPK,
- získané dokumenty ZPK zaeviduje do knihovnického systému a do příruční knihovny pracovníka MZe je zapůjčí na požadovanou dobu,
- nákup periodik pro vedoucí pracovníky MZe částečně zajišťuje odbor komunikace MZe, některé tituly jsou dostupné v ZPK.

Od 1. ledna 2011 zajišťuje ZPK pro pracovníky MZe komplexní knihovnicko-informační služby (viz body 2.1 až 2.4). Veškeré služby jsou podmíněny registrací v ZPK, která je pro zaměstnance MZe zdarma.

Registrace

Dva způsoby registrace:

- osobní registrace přímo ve studovně ZPK,

- odevzdání vyplněného a podepsaného „Formuláře pro registraci čtenářů“ na odboru komunikace MZe, který zajistí jeho předání ZPK. Hotové průkazy jsou k vyzvednutí v odboru komunikace.

Přístup k informačním zdrojům a pravidla půjčování

Zaměstnanci MZe mají zpřístupněny fondy ZPK na internetu (online katalog – vyhledávání, rezervace a objednávání online) včetně vzdáleného přístupu k odborným elektronickým informačním zdrojům (databáze, elektronické časopisy, e-books), pokud to umožňují licenční podmínky.

Výpůjční lhůta pro knihy a příručky z bývalého fondu MZe je 1 rok. Pokud nemá knihu rezervovanou jiný čtenář, může být výpůjční lhůta prodloužena. Ostatní publikace z fondu ZPK lze zapůjčit na dobu 3 měsíců s možností trojího prodloužení.

Má-li požadovaný dokument zapůjčen jiný uživatel, je možné zadat rezervaci, která je pro zaměstnance MZe zdarma. Dokument lze zarezervovat buď v online katalogu, osobně ve studovně ZPK, nebo e-mailem na adrese vypujcky@uzei.cz či telefonicky 222 000 415.

Dovoz objednaných publikací zaměstnancům MZe

Publikace, které si zaměstnanci MZe objednají k vypůjčení a jsou k dispozici, jsou 2x týdně dováženy na MZe. Žadatel může stav vyřízení svého požadavku online sledovat ve svém čtenářském kontě.

3 PRODUKTY ZPK S PŘIDANOU HODNOTOU

3.1 Webové stránky ZPK

Kvalitní webová prezentace je pro knihovny nutností. V roce 2010 proto webová prezentace ZPK prošla celkovým redesignem, jakož i celkovou změnou struktury. Knihovna tak získala moderní a přehlednou webovou prezentaci integrující jak informace o knihovně a přístup k jejím informačním zdrojům, tak i referenční systém Infopult. ZPK najdete na sociální síti Facebook.

3.2 Knihovnické databáze

Katalog Zemědělské a potravinářské knihovny

Katalog ZPK je 85 let systematicky vytvářený informační zdroj, od roku 1993 v elektronické podobě. V současné době obsahuje bibliografické záznamy dokumentů, jako jsou knihy, časopisy, výzkumné zprávy, normy, mapy, firemní literatura, elektronické informační zdroje apod. Databáze je průběžně aktualizována o dokumenty nově získané i zpracovávané v rámci retrokatalogizace fondu (postupné doplňování záznamů starší literatury).

Katalog (OPAC) je přístupný online přes internet. Uživatelé v něm mohou vyhledávat dle různých kritérií, příp. jejich kombinací, např. autor, název, předmět (klíčové slovo), místo vydání apod.

Starší dokumenty, které nebyly dosud zpracovány do online katalogu, lze vyhledávat v naskenovaném lístkovém katalogu, dostupném na webových stránkách knihovny.

Tezaurus Agroterm

ZPK vytvořila a rozvíjí český tezaurus Agroterm. Využívá jej pro popis dokumentů do online katalogu ZPK. V roce 2004 tuto databázi Národní knihovna ČR uznala jako oficiální heslář pro obor zemědělství užívaný v knihovnictví.

Česká zemědělská a potravinářská bibliografie (ČZPB)

Česká zemědělská a potravinářská bibliografie je článková databáze vytvářená ZPK od roku 1993. Záznamy článků zahrnují bibliografické údaje (jméno autora, název článku, název časopisu, rok, číslo, strany) a údaje o obsahu (klíčová slova, výrazy tezaury). K některým záznamům jsou připojeny abstrakty a odkazy na plné texty na internetu. Veškeré záznamy ČZPB jsou vytvářeny z českých časopisů a sborníků, které ZPK vlastní. Zájemci si tak mohou vypůjčit časopisy a sborníky přímo ve studovně ZPK nebo si mohou objednat tištěnou kopii požadovaného článku.

3.3 Odborné databáze

Online databáze složení potravin ČR

Pilotní online verze je zpřístupněna na adrese www.czfcdb.cz. Aplikace splňuje hlavní požadavky moderních online tabulek složení potravin:

- přehlednou formou zveřejnit data o složení vybrané potraviny,
- hodnoty vyjádřit na 100 g jedlého podílu potraviny,
- ke každé hodnotě přiřadit citaci zdroje dat,
- zpřístupnit nástroje pro vyhledávání v databázi,
- aplikaci zpřístupnit v národním jazyce, tj. v češtině, a v angličtině.

Databáze je koncipována jako zdroj informací o složení potravin pro odbornou i spotřebitelskou veřejnost. V základní variantě je upřednostněno vyhledávání podle názvu potraviny, podle abecedy, podle nutrientu a podle skupin potravin. U některých potravin je k záznamu přiřazena ilustrační fotografie. V pilotní verzi jsou zveřejněny informace o složení 298 potravin. Další informace o tomto projektu – viz kap. 4.2.

Webové stránky Agronavigátor

Webové stránky Agronavigátor www.agronavigator.cz jsou pravidelným zdrojem aktuálních informací ze zemědělství a potravinářství. Portál je vytvářen od roku 2001, kdy nahradil do té doby tištěná a v několika oborových řadách vydávaná periodika „Zemědělské aktuality“ a „Potravinářské aktuality“.

Zveřejňované informace jsou získávány a zpracovávány systematickým excerpcím tištěných především zahraničních odborných periodik z fondu ZPK (v současné době asi 150 titulů) a z desítek licencovaných i volně přístupných odborných elektronických informačních zdrojů. Informace mají většinou formu krátkých článků, které jsou doplňovány linky na původní texty nebo na související či podrobnější informace.

Agro navigátor obsahoval k 30. 9. 2011 více než 44 600 příspěvků (přes 66 mil. zhlédnutí za období 2001–2011).

Informace jsou uživatelům k dispozici formou průběžného sledování nebo cíleného vyhledávání (základní nebo rozšířené). Kromě toho jsou zájemcům poskytovány přehledy nových článků prostřednictvím e-mailu zasílané podle požadované periodicity.

Z portálu Agro navigátor na adrese www.agronavigator.cz/ts je přístupný „Terminologický slovník – výkladový zemědělsko-potravinářský“, který obsahuje 44 000 českých termínů s výkladem a anglickými ekvivalenty. Součástí slovníku je i slovník zkratk s 2700 termíny.

Webové stránky Informační centrum bezpečnosti potravin

Vznik Informačního centra bezpečnosti potravin (ICBP) je spojen s usnesením vlády z roku 2001. ICPB a webové stránky www.bezpecnostpotravin.cz jsou součástí systému zajištění bezpečnosti (nezávadnosti) potravin v ČR. Po vytvoření Úřadu pro potraviny a převedení ICBP na MZe zajišťují většinu odborných příspěvků i nadále pracovníci ZPK.

Portál se stal zdrojem informací pro různé úrovně uživatelů, a také zprostředkovatelem komunikace mezi orgány zodpovědnými za bezpečnost potravin (jednotlivá ministerstva, kontrolní orgány), vědeckými výbory souvisejícími s bezpečností potravin, nevládními organizacemi a veřejností. Odborníkům jsou určeny zejména informace z Evropské komise, z Evropského úřadu pro bezpečnost potravin, z odborných časopisů, které jsou k dispozici ve fondu ZPK, nebo webových stránek přístupných online.

Informace pro laickou veřejnost se zaměřují na rizika z potravin a možnosti jejich prevence, kvalitu potravin, značení potravin, výživová doporučení. Spotřebitelé jsou informováni o závadných potravinách na českém trhu, přičemž varování před závadnými potravinami lze zasílat přímo na e-mail uživatele. Jsou zveřejňovány informační letáky a brožury zaměřené na aktuální otázky související s bezpečností a kvalitou potravin, které jsou k dispozici jak v elektronické, tak tištěné podobě.

K 30. 9. 2011 databáze ICBP obsahovala více než 12 800 příspěvků (přes 5 mil. zhlédnutí za období 2002–2011).

A-Z slovník pro spotřebitele

Výkladový „A-Z slovník pro spotřebitele“ byl vytvořen s cílem pomoci spotřebitelům lépe porozumět světu potravin, a sice z hlediska zdravotní rizik i prospěšnosti.

Srozumitelnou formou jsou objasněny termíny, se kterými se spotřebitel setkává ve sdělovacích prostředcích, a které souvisejí s riziky a s nemocemi z potravin, s výživovou hodnotou potravin, se škodlivými i zdravými prospěšnými složkami. Podaný výklad umožňuje spotřebiteli získat lepší přehled o problematice bezpečnosti a kvality potravin, o vzájemných souvislostech mezi různými faktory, o kontrolních opatřeních a i možnostech omezení rizik.

Slovník obsahuje více než 600 hesel a každoročně je rozšiřován o další hesla. Umožňuje jednak prohlížení hesel podle písmen abecedy, jednak fulltextové vyhledávání podle zadaného požadavku. Přístupný je na adrese <http://www.agronavigator.cz/az/>.

Webová stránka „Víš, co jíš“

Na stránkách www.viscojis.cz zveřejňuje Ministerstvo zemědělství ČR webovou aplikaci, jejímž cílem je seriózně informovat o zdravé výživě, o hygieně při manipulaci s potravinami a o rizicích z potravin.

Součástí tohoto portálu je aplikace www.viscojis/teens.cz, určená teenagerům, která zároveň funguje jako informační podpora nového výukového programu pro II. stupeň základních škol – „Výživa ve výchově ke zdraví“.

Webové stránky jsou součástí projektu „Informační kampaň na téma WHO 5 klíčů k bezpečnému stravování, hygiena při manipulaci s potravinami a zdravá výživa“, který řeší ZPK v rámci dotačního programu Ministerstva zdravotnictví „Národní program zdraví – projekty podpory zdraví“.

4 ZPK JAKO ÚČASTNÍK V NÁRODNÍCH A MEZINÁRODNÍCH PROJEKTECH

ZPK se účastní řady národních kooperačních projektů, v jejichž rámci přispívá bibliografickými záznamy svých dokumentů do souborných databází a jejichž prostřednictvím poskytuje výpůjční, reprografické a referenční služby. Mezi nejvýznamnější patří spolupráce při tvorbě Souborného katalogu ČR, České národní bibliografie (článekové) a databáze Národních autorit ČR. Účástí v projektu Národní technické knihovny s názvem Virtuální polytechnická knihovna se ZPK zařadila mezi tři největší dodavatele elektronických kopií v ČR.

4.1 Národní projekty

Souborný katalog ČR

Souborný katalog ČR je projekt Národní knihovny ČR a spolupracujících knihoven vč. ZPK. Souborný katalog je databází, která soustřeďuje bibliografické záznamy o dokumentech, které vlastní jednotlivé přispívající knihovny a instituce. V jedné databázi uživatel nalezne informace o dostupnosti vyhledaného dokumentu, tzn. název knihovny, ve které si může vyhledaný dokument vypůjčit. Případně může zjistit, zda je dokument ve vybrané knihovně aktuálně k dispozici. ZPK se účastní projektu od roku 2000.

Národní autority ČR

Národní autority ČR je projekt Národní knihovny ČR a kooperujících knihoven. ZPK spolupracuje na tvorbě Souboru národních autorit od roku 2005, a to především při tvorbě jmenných autorit z oblasti zemědělství a potravinářství.

Česká národní bibliografie – články v českých novinách, časopisech a sbornících

Je kooperační projekt Národní knihovny ČR, jehož výsledkem je souborná databáze výběrově zpracovaných článků a statí ze seriálových publikací a sborníků vydávaných v ČR. ZPK pravidelně přispívá do této databáze od roku 1995.

Ptejte se knihovny

„Ptejte se knihovny“ je virtuální referenční služba, jejímž cílem je nabídnout uživateli jednotné rozhraní pro kladení dotazů, a to včetně zpřístupnění archivu odpovědí. Jedná se o kooperační projekt Národní knihovny ČR, který sdružuje více než 60 českých knihoven. ZPK zodpovídá dotazy z oblasti zemědělství, potravinářství a souvisejících oborů.

Virtuální polytechnická knihovna

Je kooperační projekt Národní technické knihovny, jehož cílem je zlepšení přístupu k informačním zdrojům. Za tímto účelem byl vytvořen virtuální souborný katalog časopisů a systém poskytování kopií z fondů účastnických knihoven. V systému je zapojeno více než 50 českých knihoven, ZPK je aktivním účastníkem od roku 2004.

4.2 Mezinárodní projekty

Databáze FSTA

Food Science and Technology Abstracts je mezinárodní bibliografická databáze zaměřená na potravinářskou vědu, technologie a výživu lidí. Jejím producentem je společnost International Food Information Service (IFIS).

Počátek spolupráce ZPK s IFIS je datován do roku 1969, kdy byly odeslány první zkušební záznamy tehdy ještě Střediskem technických informací potravinářského průmyslu. Záznamy se od té doby zpracovávají vždy na základě požadavku IFIS z vybraných převážně českých odborných potravinářských časopisů.

Databáze obsahuje více než 800 000 bibliografických záznamů vysoké informační hodnoty z více než 4600 odborných pramenů publikovaných ve 40 jazycích, její retrospektiva sahá do roku 1968.

FAO

Databáze AGRIS (FAO)

Mezinárodní bibliografická databáze AGRIS spravovaná organizací FAO (Organizace OSN pro výživu a zemědělství) vznikla v roce 1974. Zahrnuje unikátní zdroje – vědecké a technické studie, disertační práce, příspěvky z konferencí a další šedou literaturu¹. Záznamy do databáze pravidelně zasílá více než 200 národních, mezinárodních a mezivládních středisek. V současné době obsahuje více než 2,5 mil. záznamů z více než 100 zemí.

---

¹ *Dokumenty, které nejsou publikovány obvyklým způsobem, a nejsou proto dostupné na běžném knižním trhu (např. diplomové a disertační práce, výzkumné zprávy, interní dokumenty, oficiální publikace atd.). TDKIV*

ZPK přispívá do databáze AGRIS bibliografickými záznamy anglicky psaných vědeckých článků z odborných periodik vydávaných v ČR (ČZV, AV ČR, vysoké školy, výzkumné ústavy). Databáze je veřejně přístupná na <http://agris.fao.org>.

Tezaurus AGROVOC

ZPK spolupracuje s FAO na české verzi mnohojazyčného zemědělsko-potravinářského odborného tezauru AGROVOC. Originálním jazykem tohoto tezauru je angličtina. V současné době obsahuje tento tezaurus (<http://aims.fao.org/website/AGROVOC-Thesaurus/sub>) téměř 40 000 výrazů v českém jazyce. Slouží k indexování a vyhledávání dokumentů v zemědělských informačních systémech (především AGRIS).

Depozitní knihovna FAO

ZPK jako jediná knihovna v ČR je od roku 1993 pověřena depozitní funkcí pro tištěné materiály FAO (monografie, seriály, výroční zprávy a další dokumenty). ZPK pravidelně dostává produkci FAO v několika výtiscích (tzv. kvótách), které distribuuje českým zemědělským a potravinářským institucím.

AGLINET

AGLINET je dobrovolné sdružení velkých zemědělských knihoven, které jsou koordinovány David Lubin Memorial Library v Římě (knihovna FAO). Tato dobrovolná síť knihoven byla založena v roce 1971 v rámci International Association of Agricultural Information Specialists (IAALD). ZPK je členem této sítě od roku 1991.

V rámci spolupráce ZPK získává informační zdroje pro své uživatele a poskytuje obdobné služby ostatním členským knihovnám (poskytování kopií článků a odborných statí z monografických publikací a časopisů české provenience).

Centrum pro databázi složení potravin ČR a EuroFIR

Centrum pro databázi složení potravin ČR je společná pracovní skupina ÚZEI ZPK a Výzkumného ústavu potravinářského Praha (VÚPP) založená z pověření MZe. Projekt je realizován v úzké spolupráci s mezinárodní sítí pro databáze složení potravin European Food Information Resource (EuroFIR – www.eurofir.eu). EuroFIR se podílí na aktivitách centra poskytováním informací a metodik pro dokumentaci dat, zpřístupněním databází EuroFIR, podporou vybraných aktivit Centra (např. překlad tezauru pro popis potravin LanguaL do češtiny, účast na akcích EuroFIR). Centrum se aktivně účastní některých projektů agendy EuroFIR (např. uživatelské testování informačních produktů EuroFIR).

5 DOTAČNÍ PROGRAMY

ÚZEI úspěšně žádá pro ZPK o dotace v programu Veřejné informační služby knihoven (VISK), který každoročně vyhlašuje Ministerstvo kultury. Základním cílem tohoto programu je inovace informačních služeb knihoven na bázi informačních technologií. V rámci tohoto programu se ZPK účastní podprogramů VISK 5 a VISK 9. Dále se účastnila svými projekty dotačního programu Knihovna 21. století, které také vyhlašuje Ministerstvo kultury v okruhu č. 4. Jedná se o prostředky, které pokrývají jednotlivé projekty pouze z části, zbytek je dofinancován z rozpočtu ÚZEI. ÚZEI se účastní i grantových řízení vyhlašovaných MŠMT.

5.1 Ministerstvo kultury

VISK 5 – Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven v ČR – RETROKON

Základním cílem podprogramu je zpřístupnění katalogů, a tím fondů knihoven prostřednictvím internetu. Cílem podprogramu je vytvoření velkého množství kvalitních bibliografických záznamů, které budou k dispozici ostatním knihovnám.

ZPK využívá dotaci na projekty, které jsou zaměřeny na retrokatalogizaci knihovních fondů, které by jinak neměla možnost zpracovat. Vytvořené bibliografické záznamy jsou zasílány do Souborného katalogu ČR – CASLIN, a tím jsou zpřístupněny všem uživatelům.

VISK 9 – CASLIN – Rozvoj Souborného katalogu CASLIN a souboru národních autorit

Základním cílem podprogramu je rozvoj Souborného katalogu ČR – CASLIN (národního souborného katalogu). Ten shromažďuje, zpracovává a na internetu zpřístupňuje informace o všech typech dokumentů v knihovnách ČR. Tvorba souboru národních autorit usnadňuje a urychluje zpracování dokumentů a následné vyhledávání dokumentů konkrétního autora.

ZPK přispívá do CASLIN jak bibliografickými záznamy, tak se podílí na tvorbě národních autorit (personálních a korporativních) především z oblasti zemědělství a potravinářství. V rámci tohoto podprogramu ÚZEI žádá pro ZPK o dotaci na tvorbu a revizi přístupových rejstříků vč. jejich harmonizace s centrální bází.

Knihovna 21. století – okruh č. 4 „Ochrana knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí“

Tento program je zaměřen především na podporu nadstandardní knihovnické, informační a kulturně vzdělávací činnosti knihoven a na podporu dostupnosti informací pro občany se zdravotním postižením.

ÚZEI žádal pro ZPK o dotace na restaurování historických tisků, čištění fondu, restaurátorský průzkum a obaly pro nejvíce ohrožené dokumenty. Obaly jsou vyrobeny z nekyselého papíru, který zabraňuje dalším degradačním procesům.

5.2 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Informační zdroje pro výzkum

Přístup do významných oborových bibliografických a vybraných plnotextových databází byl na období 2009–2011 zajištěn programem MŠMT „Informační zdroje pro výzkum – INFOZ“. Jedná se o program podpory infrastruktury VaVaI, jehož cílem je zabezpečení informačních zdrojů pro výzkum a vývoj.

ZPK jako člen tří konsorcií má přístup k databázím uvedeným v následující tabulce.

Název databáze	Typ databáze	Název projektu
Food Science & Technology Abstracts (FSTA)	bibliografická	Natur Agro (VZ09011)
CAB Abstracts	bibliografická	Natur Agro (VZ09011)
PQ Agricola Plus	kombinovaná	Natur Agro (VZ09011)
Science Direct	plnotextová	Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd (VZ09003)
SpringerLink	plnotextová	Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd (VZ09003)
EBSCO	kombinovaná	Národní knihovna ČR – zabezpečení elektronických informačních zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace (VZ09006)

6 ZÍSKÁVÁNÍ INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Získávání informačních zdrojů do fondu ZPK probíhá systematicky v souladu s jejími funkcemi, zaměřením, posláním, obsahovou strukturou a potřebami jejich uživatelů. ZPK získává do fondu nejen nové, ale i chybějící starší profilové dokumenty koupí (dokumenty knižního charakteru), předplatným (periodika), darem či mezinárodní výměnou. ZPK se snaží získat veškerou českou produkci v oblasti zemědělství a potravinářství a souvisejících oborů. Do akvizice informačních zdrojů ZPK se mohou zapojit jak odborní pracovníci resortu, tak uživatelé ZPK.

Významným zdrojem informačních pramenů je mezinárodní výměna publikací. Za 11 titulů vědeckých časopisů získávaných zdarma od ČAZV a 30 nakupovaných titulů jiných českých časopisů získává ZPK ze zahraničí 327 titulů zahraničních časopisů a 834 titulů zahraničních knih. U značné části monotematických publikací získávaných výměnou jde o šedou literaturu, na knižním trhu zcela nedostupnou.

7 Z HISTORIE KNIHOVNY

7.1 *Názvy knihovny a její organizační začlenění*

První doložená zmínka o zemědělské knihovně je z listopadu 1924, a to ve statutu Československé akademie zemědělské (ČAZ). Datum 11. června 1926 je možné považovat za den oficiálního založení knihovny, neboť byl schválen její statut a šest knihovních řádů. Dalším významným mezníkem v historii knihovny je 18. březen 1928, což je datum slavnostního otevření Ústřední slovanské zemědělské knihovny a čítárny ČAZ (ÚSZKČ ČAZ) pro veřejnost, která od té doby sídlí v Domě zemědělské osvěty.

V roce 1928 bylo z názvu knihovny vypuštěno slovo „čítárna“ a v roce 1938 označení „slovanská“. V roce 1957 se název knihovny změnil na Ústřední zemědělskou a lesnickou knihovnu. V roce 1961 se knihovna stala součástí Ústavu vědeckotechnických informací ČSAZV, jehož název se v roce 1976 změnil na Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství (ÚVTIZ). Od 1. ledna 1993 patřila knihovna do Ústavu zemědělských a potravinářských informací (ÚZPI).

V 50. letech minulého století byla na tehdejším Ministerstvu potravinářského průmyslu založena potravinářská knihovna. Od roku 1965 se nazývala Ústřední potravinářskou knihovnou.

V roce 1993, sloučením tehdejšího ÚVTIZ a Střediska technických informací potravinářského průmyslu, vznikl ÚZPI. Až do roku 2000 vedle sebe existovaly dvě knihovny, zemědělská a potravinářská.

Ke dni 30. 6. 2008 došlo ke zrušení Ústavu zemědělských a potravinářských informací sloučením s Výzkumným ústavem zemědělské ekonomiky. K 1. 7. 2008 vznikl Ústav zemědělské ekonomiky a informací, jehož jedním z odborů je Zemědělská a potravinářská knihovna.

7.2 Jak přibývaly fondy knihovny

Kromě pravidelných nákupů, darů a výměny se fondy knihovny rozrůstaly přejímáním publikací z rušených spolků, škol a knihoven: v roce 1926 z Inspektorské knihovny Ministerstva zemědělství, v roce 1927 z Československé matice lesnické, z Československo-dánské společnosti či z Čuprovy vyšší hospodářské školy na Kolčavce. V letech 1924 až 1928 byly do knihovny převedeny fondy České společnosti pro zvelebování zahradnictví v Praze, Hedvábnické knihovny, firmy „Novina“ Tiskařské a vydavatelské podniky v Praze, Ústřední jednoty hospodářských družstev, Knihovny Všezahradnického musea, Vyšší družstevní zemědělské školy a Knihovny Zemědělského rozhlasu.

Po roce 1932 došlo k deponování fondů Ruského institutu zemědělského družstevnictví, Ukrajinské hospodářské akademie a České zemědělské rady. Převzaty byly rovněž publikace Zahradnického muzea, Myslivecké společnosti, ale i další fondy.

Základem fondu potravinářské knihovny se staly sbírky knihovny Ministerstva potravinářského průmyslu a rovněž i sbírky soukromé, např. knihovna jednoho z nejznámějších českých potravinářských chemiků dr. Kobliceho.

V poslední době knihovna přebrala fondy odborné knihovny MZe.

ZPK ve svých fondech uchovává historické publikace. Nejstarší tiskem ve fondu je německá publikace Hieronyma Bocka Kreütterbuch..., vydaná v roce 1556 ve Štrasburku. Staročeský překlad Mattioliho Herbáře, vydaný Danielem Adamem z Veleslavína, pochází z roku 1562, resp. 1596, Georgica Curiosa z roku 1682.

Ve fondech ZPK se nachází množství krásných a unikátních ex libris – viz str. 20 až 24.

PŘÍLOHY

Přehled elektronických databází a knih

Název	Typ zdroje	Charakteristika
Science Direct (vydavatelství Elsevier)	plnotextový	Zaměření: přírodní vědy, technika, lékařství. Přístup k více než 2000 online časopisům. Časové pokrytí: Plné texty většinou od roku 1995 – současnost.
Springer (vydavatelství Springer Verlag)	plnotextový	Zaměření: přírodní vědy, technika, lékařství, společenské vědy, ekonomie. Přístup k plným textům více než 1600 odborných časopisů. Časové pokrytí: Plné texty od roku 1997 – současnost.
PQ Agricultural Science Collection	kombinovaný (bibliografie i plný text)	Zaměření: zemědělství a související obory. Přístup k téměř 700 titulům, vybrané časopisy (cca 300 titulů) jsou dostupné v plných textech. Časové pokrytí: rok 1970 – současnost.
EBSCO – Academic Search Complete	kombinovaný	Zaměření: multioborová, obsahuje přes 7100 plnotextových periodik. Celkem nabízí indexaci a abstrakta z 11 700 publikací včetně monografií, reportů, výstupů z konferencí a dalších zdrojů. Časové pokrytí: u vybraných titulů až k 1. vydanému číslu.
EBSCO – Business Source Complete	kombinovaný	Zaměření: ekonomika, obchod, finance, účetnictví. Obsahuje plné texty téměř 5000 časopisů, monografie knih, profily firem, průmyslové a tržní reporty/analýzy. Časové pokrytí: u vybraných titulů až k 1. vydanému číslu.
EBSCO – Green FILE	bibliografický	Zaměření: ekologie, životní prostředí.
CAB Abstracts	kombinovaný	Zaměření: zemědělství, lesnictví, živočišná a rostlinná výroba, chovatelství a pěstitelství, ekonomika, veterinární medicína, výživa, rozvoj venkova, turistika ad. Obsahuje záznamy z více než 11 000 odborných časopisů, knih, konferencí, zpráv a dalších forem literatury publikovaných ve světě v 70 jazycích. Časové pokrytí: od roku 1990.
FSTA	bibliografický	Zaměření: potravinářství, výživa, technologie výroby potravin. Obsahuje nejdůležitější informace ze 4600 odborných potravinářských časopisů, monografií, sborníků a výzkumných zpráv publikovaných ve více než 40 jazycích. Časové pokrytí: od roku 1969.

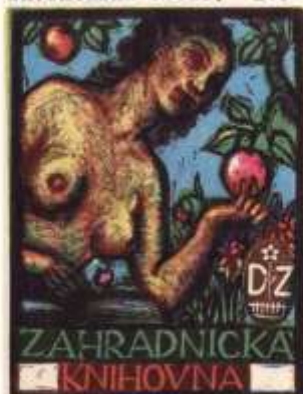
Název	Typ zdroje	Charakteristika
AGRIS	bibliografický	Zaměření: zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství, rybářství, výživa. Sledovaná literatura pochází z více než 135 členských států FAO a zahrnuje unikátní zdroje – vědecké a technické studie, disertační práce, příspěvky z konferencí a další. Časové pokrytí: od roku 1975.
CAB Reviews	plnotextový	Zajišťuje přístup ke speciálně vybraným přehledovým článkům o nejvýznamnějším současném vývoji v oborech zemědělství, veterinární vědy, výživa a přírodní zdroje od roku 2003.
Distribution Maps of Plant Pests	plnotextový	Databáze map, které ilustrují geografickou distribuci rostlinných škůdců – členovců (zemědělství, lesnictví). Časové pokrytí: od roku 1951.
Distribution Maps of Plant Diseases	plnotextový	Databáze map, které ilustrují geografickou distribuci rostlinných chorob (zemědělské a zahradnické plodiny, lesnictví). Časové pokrytí: od roku 1942.
Description of Fungi and Bacteria	plnotextový	Databáze popisů všech hlavních patogenních bakterií a mikroskopických hub včetně ilustrací. Časové pokrytí: od roku 1964.
WILEY	e-books	Kolekce 47 vybraných odborných knih tematicky zaměřených na potravinářství, zemědělství a související obory.
CABI Archive	e-books	Kolekce zahrnuje 230 titulů z oblasti zemědělství, potravinářství, veterinářství a souvisejících oborů vydaných v letech 2000–2004.
NetLibrary-EBSCO	e-books	43 odborných knih z oblasti zemědělství, potravinářství a souvisejících věd z různých vydavatelství.
KNOVEL – Food Science	e-books	Kolekce 179 publikací zaměřených na potravinářství a výživu.
Elsevier	e-books	Kolekce Agricultural and Biological Sciences 2010, 2011.
OECD Agriculture and Food iLibrary	e-books, databáze	Tematická kolekce zahrnující publikace a databáze OECD Agriculture Statistics.
EZB – elektronická knihovna časopisů	katalog elektronických časopisů	Databáze obsahuje odkazy na více než 47 000 časopiseckých titulů, z toho je více než 23 000 volně dostupných na internetu (označené zeleně). Přístup k plným textům žlutě označených titulů je možný ze všech počítačů ve studovně ZPK, k většině titulů i vzdáleně.

Ex libris

z fondů Zemědělské a potravinářské knihovny

Inventární číslo: 16.

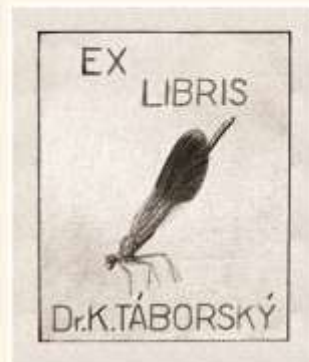
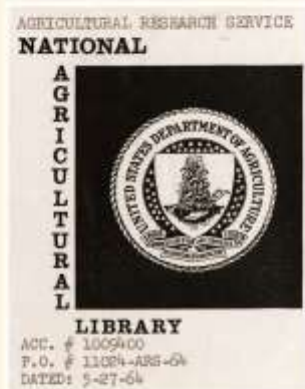

Značka: Z D 1. / 16.

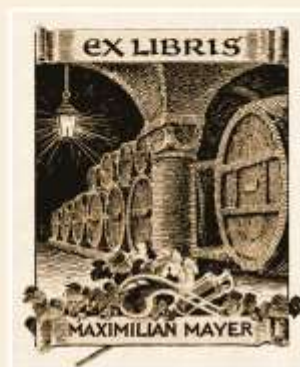
Ex libris

z fondů Zemědělské a potravinářské knihovny

Ex libris

z fondů Zemědělské a potravinářské knihovny

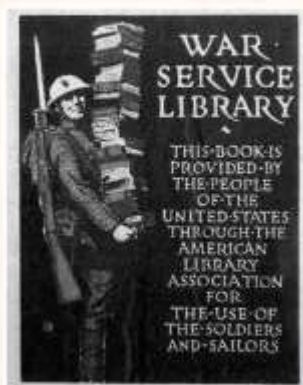
Ex libris

z fondů Zemědělské a potravinářské knihovny

Ex libris

z fondů Zemědělské a potravinářské knihovny

**Zemědělská a potravinářská knihovna ÚZEI jako moderní
resortní informační centrum**

Autoři: Martin Kvítek, Lenka Nushartová, Soňa Poláková,
Dana Smetanová, Patrik Šlechta

Vydal: Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Mánesova 1453/75, 120 56 Praha 2

Vydání: první v roce 2011

Vytiskl: Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Mánesova 1453/75, 120 56 Praha 2, v roce 2011

ISBN 978-80-86671-84-0